

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

แนวทางในการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็นทำเป็น รวมทั้งปลูกฝัง ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือ กับบิดา

มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 17)

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คน ในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็ปรากฏเช่นเดียวกัน เป็นต้นว่าปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของ สารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ สนับสนุนหรือพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพ ดี เก่ง มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน ในการประกันคุณภาพการศึกษามาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานดังกล่าวได้ โดยผ่านกระบวนการการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยการมีหลักสูตรที่เหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มี จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น เป็นคนดี มีปัญญา มีความสงบสุขบนพื้นฐานของ ความเป็นไทย มีความสมบูรณ์สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ มีความรู้คู่ คุณธรรม มีคุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ความยืดหยุ่นหลากหลาย สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการศึกษาทุกรูปแบบ ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทางการศึกษา การสร้างเอกภาพของชาติ ความพอดีระหว่างความเป็นไทย และ ความเป็นสากลให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ. 2546 : 9) โดยทำการจัดการ เรียนการสอนตามหลักสูตรที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจ จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการ

เรียนรู้ที่มีช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ (กรมวิชาการ, 2544:114) ดังนั้นสถานศึกษาสามารถจัดสาระการเรียนรู้ ที่เกี่ยวกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาให้นักเรียนได้เรียน โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังทัศนคติ การเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยม และเข้าใจถึงทรัพยากรในท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ลงวันที่ 27 มกราคม 2546 เพื่อให้สถานศึกษา นำรายละเอียดเป็นแนวเทียบเคียง ตรวจสอบ หรือปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคของหลักสูตรสถานศึกษา ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 โดยยึดหยุ่นตามธรรมชาติของแต่ละสาระการเรียนรู้ ประมาณร้อยละ 30 ในช่วงที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใด และระดับใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่าจะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชา แล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่องอันมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า หลักสูตรบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดหลักสูตรที่หลอมรวมเนื้อหาประสบการณ์ต่าง ๆ จากหลายสาขาวิชา มาจัดเป็นหมวดหมู่ของประสบการณ์ โดยบูรณาการเนื้อหา เข้าด้วยกันโดยอาศัยประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกน แล้วหลอมทุกสาระวิชาที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่องและมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งรูปแบบการบูรณาการได้แก่ 1) การบูรณาการภายในหมวดวิชา 2) การบูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ และ 3) การบูรณาการโดยการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม (ชวลิต ชูก่าแพง, 2555 : 20) ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2557) ได้สรุปไว้ว่าหลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่มีการผสมผสานสาระตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสองกลุ่มวิชาขึ้นไป หรือกลุ่มสาระเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้

ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) อย่างสมดุลและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง หัวเรื่องเป็นจุดรวมหรือจุดกลางที่ต้องนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจได้มาจากสาขาต่างๆ ในวิชาเดียวกันหรือได้มาจากหลากหลายศาสตร์หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องโดยใช้เครือข่ายความคิด (Web) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการจึงมีความสำคัญยิ่งเนื่องจากความจำเป็นที่ต้องบูรณาการหลักสูตร เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทุกคนมีสิทธิเท่ากันในการแสวงหาพึงผู้สอนน้อยลง ผู้สอนจึงจำเป็นต้องเลือกเฉพาะสาระที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องการโดยใช้เวลาเท่าเดิม ต้องยอมรับว่ายังไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกันจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดระยะเวลาเรียน ลดภาระงานผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลายในการเข้าร่วมกิจกรรม (มนตรี วงษ์สะพาน. 2554 : 16)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาดังนี้

1. ได้หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ที่มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ
3. เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระอื่นๆ สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลการสำรวจความต้องการและความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 104 ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 60 คน ประชาชนชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลการสำรวจความต้องการและความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตร จากโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) จำนวน 35 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 9 คน ประชาชนชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสอดคล้องตามประเด็นความมุ่งหมายของเรื่องวิจัย (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

1.2 ประชากรผู้ทรงคุณวุฒิในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 105 คน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) และครูในกลุ่มโรงเรียนบริบทเดียวกัน จำนวน 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) และครูในกลุ่มโรงเรียนบริบทเดียวกันที่มีความรู้ด้านสมุนไพร จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสอดคล้องตามประเด็นความมุ่งหมายของเรื่องวิจัย (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

1.3 ประชากรผู้เชี่ยวชาญในการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญในการประเมินหลักสูตร จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

1.4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษานำร่อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านวัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านวัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 30 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

1.5 ประชากรในการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) และโรงเรียนบ้านหนองบัวทุ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 5 คน และโรงเรียนบ้านหนองบัวทุ่ง 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 17 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 รวมนักเรียนที่ใช้ในการทดลองทั้งสิ้น จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สินพันธุ์พินิจ 2547: 129)

2. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ได้บูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้การศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

โดยที่การบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแกนหลักและเชื่อมโยงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้กับ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น 7 กลุ่มสาระ

ขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพร ในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 แบ่งออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ฉันทคือพืชสมุนไพร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พืชสมุนไพรรักษาโรค

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พืชสมุนไพรในวัดเทพาลัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การอนุรักษ์พืชสมุนไพร

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเวลาในการดำเนินงานการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โดยใช้เวลา 18 ชั่วโมง (รวมทดสอบก่อนและหลังเรียน)

นิยามศัพท์เฉพาะ

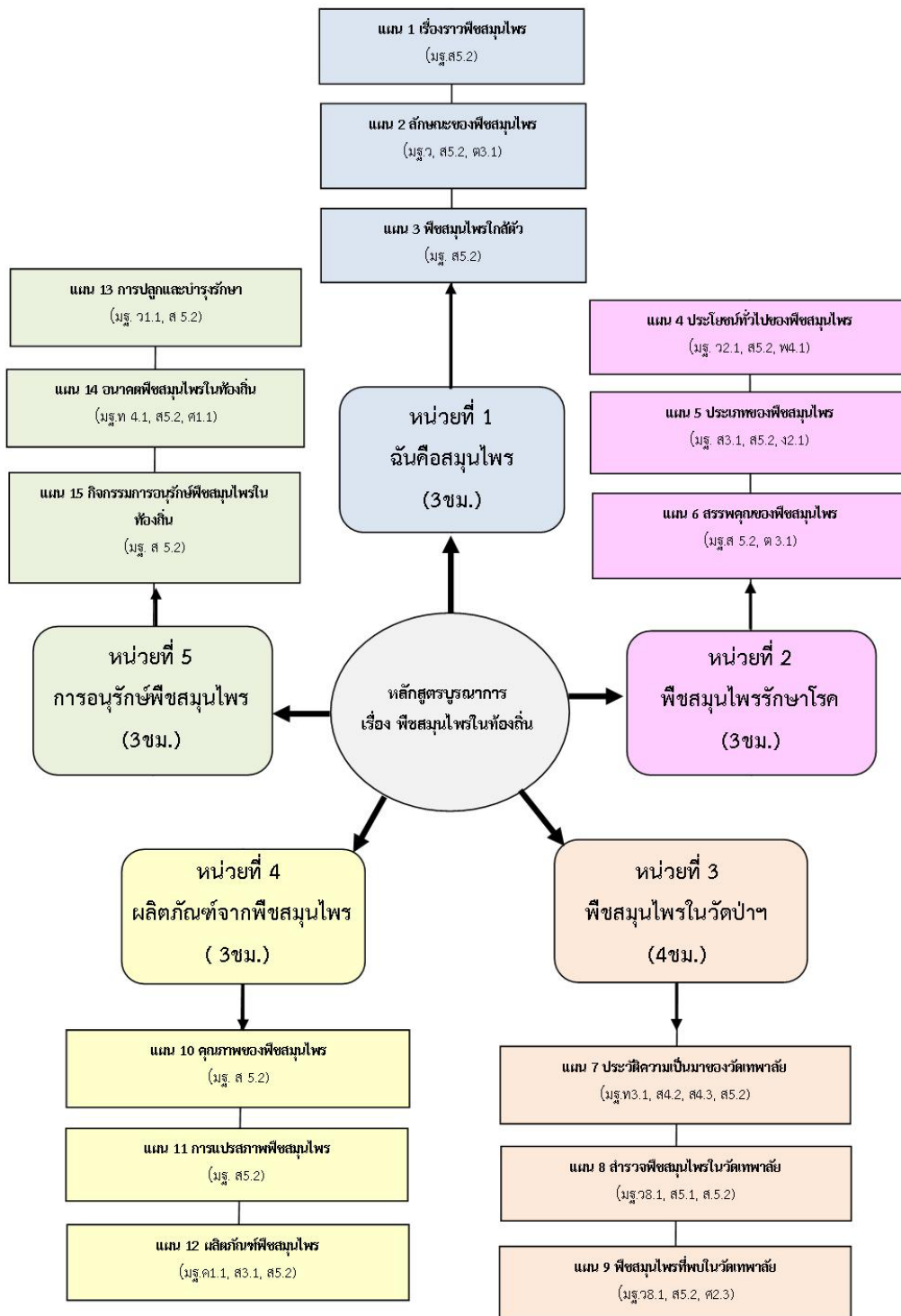
1. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ (The Development of Integrated Curriculum) หมายถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รูปแบบในการสร้างและ พัฒนาหลักสูตร มีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือการบูรณาการ ภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาสาระจากรายวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

1.2 เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ โดยนำเนื้อหาวิชาหนึ่งมาเสริมกับอีกวิชา หนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เกิดเจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความ สนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน

1.3 ระดับการบูรณาการเป็นแบบ Webbed กล่าวคือเป็นรูปแบบการบูรณาการระหว่าง วิชาหลายวิชา มีลักษณะเป็นการกำหนดหัวข้อเรื่อง (theme) ขึ้นมา แล้วเชื่อมโยงไปสู่วิชาต่างๆว่ามี ประเด็นหรือเนื้อหาสาระใดที่เห็น ว่ามีความสัมพันธ์กัน คล้ายคลึงกัน หรือต่อเนื่องกัน ที่จะสามารถ นำมาจัดรวมเป็นหัวข้อเรื่องเดียวกัน เพื่อที่จะได้สอนรวมกันไปอย่างกลมกลืนได้ ในการบูรณาการ รูปแบบนี้จะบูรณาการที่วิชาก็ได้ขึ้นอยู่กับการเห็นเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด หรือทักษะ ส่วนเนื้อหา สาระใดของวิชาใดไม่สามารถนำมาบูรณาการกันได้ก็ให้สอนตามปกติ ข้อดีคือมีแรงจูงใจให้นักเรียน ช่วยเหลือกันเองให้มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความคิด ข้อเสียคือเนื้อเรื่องต้องถูกเลือกมาอย่าง พิถีพิถันมากเพื่อให้มีความหมายกับตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาต่างๆ ในขณะเดียวกัน

2. หลักสูตรบูรณาการ หมายถึง หลักสูตรเรื่องพืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นการนำเนื้อหาสาระที่ มีความหมายเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องราวเดียวกันและจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาสาระตามรูปแบบการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่างๆที่มีการบูรณาการ กิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานสอดแทรกระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืชสมุนไพร โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็น กลุ่มสาระแกนหลักและบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นอีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และ ภาษาต่างประเทศ โดยจัดให้เรียนตามสภาพและความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่ดีอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และบรรลุเป้าหมายของ การศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม โดยมีแผนผังหลักสูตร ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 โครงสร้างหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3. วิธีการสร้างหลักสูตรบูรณาการ หมายถึง การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาสาระจากรายวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ โดยยึดหลักการสร้างตามแนวทางของทาบ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหา สืบหาความต้องการและความจำเป็น ต่าง ๆ ของสังคม

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 เป็นหลัก

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอน เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในขั้นตอนที่ 2

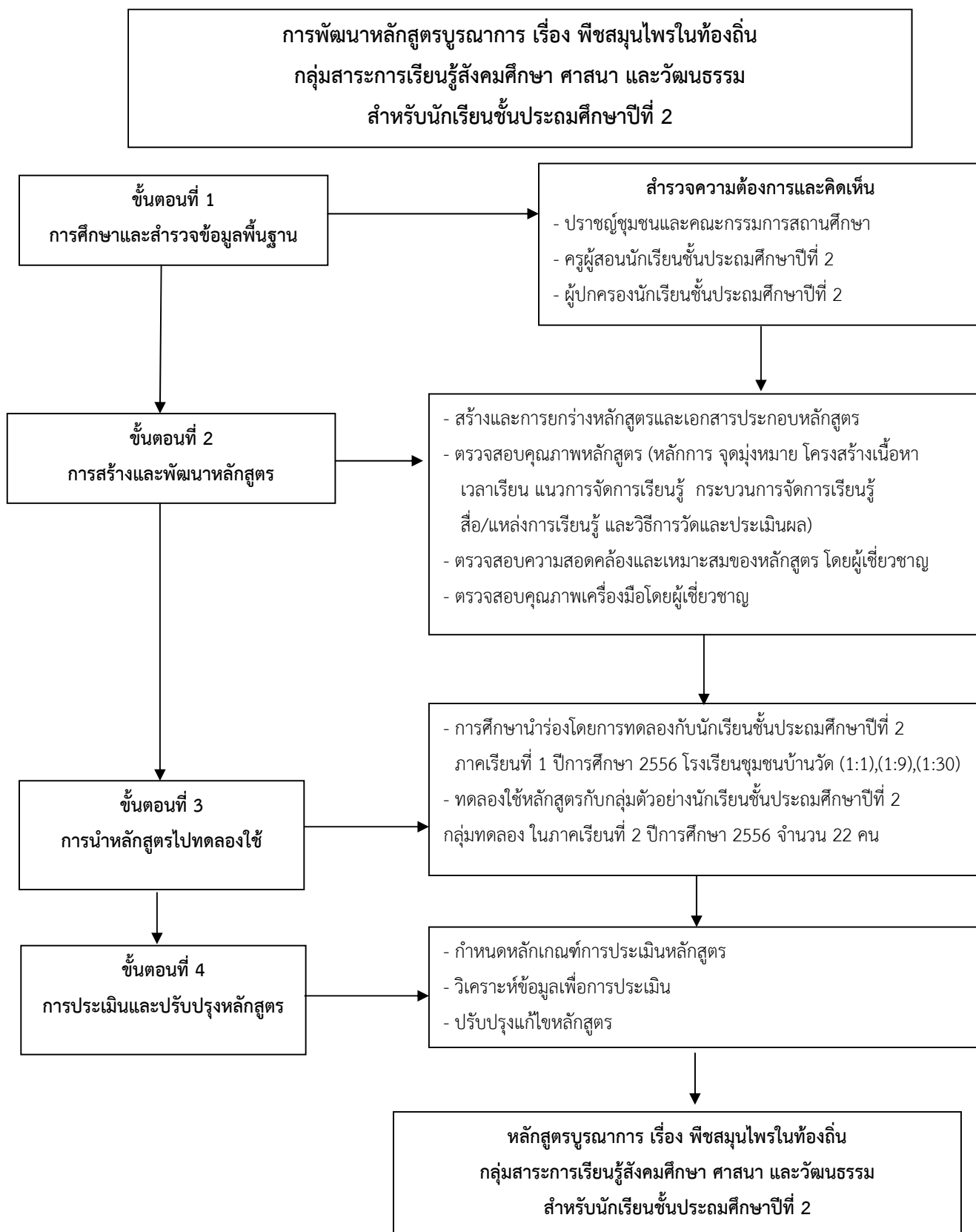
ขั้นที่ 4 การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้ ในขั้นตอนที่ 3

ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะสร้างเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งกล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เลือกแล้ว จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาเสริมเนื้อหาความรู้

ขั้นที่ 7 กำหนดว่ามีเนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์อะไรบ้างที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด จะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร และมีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินบ้าง

4. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สรุปได้ดังภาพ 1.2

ภาพที่ 1.2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

5. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถ ในด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระด้านการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการหรือศึกษานิเทศก์ ครูชำนาญการพิเศษและครูเชี่ยวชาญ ระดับประถมศึกษา ปราชญ์ชุมชนด้านพืชสมุนไพร

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรู้ด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก 30 ข้อ

7. เกณฑ์การตัดสินประสิทธิภาพของหลักสูตรทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและสิ้นสุดการเรียนการสอน ใช้เกณฑ์ 80/80 โดยที่

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละ 80 คะแนนจากผลการประเมินใบงานของนักเรียนในระหว่างการเรียนการสอนรวมทั้งคะแนนจากการทดสอบในแต่ละหน่วย

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละ 80 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลงานสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนการสอน

8. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ 4) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 5 คน และโรงเรียนบ้านหนองบัวทุ่ง 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 17 คน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 รวมนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 22 คน

9. ทักษะการปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการในการทำงานและผลงานเนื่องมาจากการกระทำจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้มาจากการปฏิบัติตามสภาพจริง

10. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนในด้านดีที่มีต่อการสอนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น